

Aile İçi Şiddetle İlgili Kuramlar ve Modeller

Bir çok farklı kuram bulunmaktadır....

Kuramlar;

- Aile içi şiddetinin nedenini bireyde, ailede ya da toplumda görme açısından;
- Aile içi şiddeti toplumsal bir sorun olarak değerlendirip değerlendirmeme açısından farklılık gösterebilmektedir.

- Aile içi şiddete ilişkin kuramlar ve modeller bireysel, psikososyal, sosyokültürel ve genetik nedenlerden etkilenmişlerdir.

Bu sunumda...

- Bağlanma Kuramları
- Sosyal/Bilişsel Öğrenme Kuramı
- Feminist Kuram / Toplumsal Cinsiyet
- Ekolojik Sistem Modeli
- Aile Sistem Yaklaşımları

Bağlanma Kuramları

- Sosyal davranışın kaynağı bebeklik dönemine kadar uzanmaktadır.
- Yaşamın başlangıcında görülen ilk sosyal davranış, bebek ile anne arasındaki bağlanmadır.

- Bowlby (2015) bağlanmayı, bir kişinin farklılaşmış bir ötekine yakınlık kazanması ve sürdürmesi ile sonuçlanan herhangi bir davranış olarak tanımlamıştır.

- Genel olarak bağlanma kuramı insanları; güveni, korunmayı ve bağlanma figürüyle kurulan yakınlığı da içeren temel ilişki gereksinimleri olan varlıklar olarak görmektedir.

- Bağlanma bireyin, başka bir kişiden yakınlık bekleme eğilimi ve bu kişi yanında olduğunda bireyin kendisini güvende hissetmesidir.
- Bağlanma, genelde çocuk ile yetişkin bir birey -çoğu zaman anne- arasındaki olumlu bağı ifade etmek için kullanılan bir terimdir.

- Renn (2006) bir ebeveyn veya bakıcı tarafından sağlanan sevginin ve güvenliğin kalitesinin, sevgi ve nefret arasındaki çatışmayı düzenlemeye yardımcı olmada da rol oynadığını öne sürmektedir.

- Bağlanma ilişkisinin en erken dönemde, doğumdan sonraki saatlerde ve günlerde oluştuğu belirtilmektedir.
- Bebeğin ve annenin ilk temastan ve daha sonraki birliktelikten uzak kalmaları bağlanmanın niteliğini etkilemektedir.

- Bebek ve ona bakım veren kişi arasındaki duygusal bağın eksikliği, psikolojik sorunların ortaya çıkışında oldukça önemlidir.
- Bağlanma ilişkileri çocuğun kişilik gelişiminde de önemli bir role sahiptir.

- Gelişim dönemlerinin başında yeterli sevgi ve bakım görmeyen bebeklerin, limbik sistemdeki hücrelerinin yeterli gelişimi gösteremedikleri belirlenmiştir.
- Hayatının ilk üç yılında anne-babasına güvensiz bir şekilde bağlanan çocukların, okul öncesi dönemde problem çözme konusunda güvenli bağlanma geliştiren çocuklara göre daha sorunlu bir dönem yaşadıkları görülmüştür.

- Bazı bağlanma kuramcılarına göre, bir kişinin erişkinlikte başka insanlarla kuracağı ilişkinin niteliği ve insanlardan beklentileri, bu kişinin küçüklüğünde annesiyle kuracağı bağlanma ilişkisi ile belirlenir.

- Bazı araştırmalar, erken güvensiz bağlanma ilişkisinin daha sonraki psikopatoloji için yüksek risk oluşturduğunu belirtir.
- Erken bağlanma ilişkisinin gelecekteki sevgi ilişkilerinin prototipi olduğu ileri sürülmektedir.

- Eğer bakım verenleri güvenilmez, tepki vermeyen ve çoğu zaman ihtiyaçlarını karşılamayan bireylerse çocuklar uygun olmayan içsel çalışma modelleri geliştirmektedir.
- Bu modellerin kişiliklerinin bir parçası olmakta ve yetişkinlikte kurdukları ilişkileri de etkilemektedir.

BAĞLANMA TARZLARI

- 1. Çocukluk Dönemi Bağlanma Tarzları
- 2. Yetişkin Bağlanma Tarzları

Çocukluk Dönemi Bağlanma Tarzları

- 1. Güvenli Bağlanma
- Annenin çocuğuyla yakın, kabul edici, işbirliğine yakın, ulaşılabilir olmasıyla gelişen bağlanma şeklidir.

Çocukluk Dönemi Bağlanma Tarzları

- 2. Kaygılı - Kararsız Bağlanma
- Annenin çocuğun ihtiyaçlarına karşı genel olarak tutarsız, soğuk ve aşırı müdahaleci olduğu ve çocuğun gereksinimlerine yeterince karşılık vermediği bağlanma şeklidir.
- Bu çocukların anneleri, diğer gruplardaki çocukların annelerine göre daha depresif ve kaygılıdır.

“

*“İnsanlığı ezen bu çatışmanın
çıplak ve basit hali; en çok
sevdiğimiz insani incitmek
istemek ve ona kızmaktır.”*

John Bowlby

Çocukluk Dönemi Bağlanma Tarzları

- 3. Kaçınan Bağlanma

Annenin çocukla fiziksel temas kurmaktan kaçınması ve çocuğa karşı düşmanca, reddedici ve ihmalkâr tavırlar sergilemesi sonucu oluşan bağlanma şeklidir.

2. Yetişkin Bağlanma Tarzları

1)Güvenli Bağlanma

2)Saplantılı Bağlanma

3)Korkulu Bağlanma

4)Kayıtsız Bağlanma

Kendileri Hakkında Düşünceleri

Olumlu

Olumsuz

Olumlu

1)Güvenli bağlanma

Yakın ilişkilere değer verirler, yakın ilişki kurma konusunda rahat ve özerk

2)Saplantılı bağlanma

Onay kazanmak önemli, başkalarını zihinde idealize etme, karşı tarafa bağımlı, duygular abartılı

Başkaları Hakkında Düşünceleri

3)Kayıtsız bağlanma

Bağımsızlığına düşkün, yakınlığa karşı Kayıtsız, ilişki gereksinimini reddeder

4)Korkulu bağlanma

Yakınlıktan korkan, sosyal açıdan kaçınan, Kendine de başkasına da güvenmeyen

Olumsuz

- Holtzworth-Munroe vd. (1998) evliliklerindeki sorunları şiddete başvurarak çözmeye çalışan erkeklerin, şiddet uygulamayan erkeklere kıyasla manidar olarak daha fazla güvensiz ve saplantılı bağlanan kişiler olduklarını bulmuşlardır.

BAĞLANMA KURAMINA GÖRE;

SUÇLU:
Failin bakımvereni

Sosyal/Bilişsel Öğrenme Kuramı

- Bandura (1977) çocukların saldırgan davranışları diğerlerini gözleyerek ve model olarak öğrendiklerini belirtmektedir.

- Bandura'ya (1977) göre şiddet bir kez öğrenildikten sonra birey yeniden üretme aşamasında gözlemlediği davranışları tekrar etmektedir.

Çocukken, şiddet gösteren birinin saygı gördüğünü gören biri için dolaylı pekiştirme söz konusudur ve şiddet davranışı bu yolla öğrenilebilir.

- Çocukluğunda şiddete tanıklık etmiş ya da maruz kalmış genç yetişkinlerin, gerek istismarcı gerek mağdur rolünde şiddet içeren ilişkilerde bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Cappel ve Heiner, 1990; Marshall ve Rose, 1990).

- Kurama göre eğer Şiddet ğrenilmiŐ bir davranıŐsa;
- Daha iŐlevsel kiŐilerarası davranıŐlarla Şiddetin yerini deęiŐtirebiliriz.

Öğrenilmiş Çaresizlik

- Seligman'ın (1975) öğrenilmiş çaresizlik teorisi, başlangıçta, caydırıcı bir durumdan kaçmak için tekrarlanan engellere eşlik eden irade kaybını açıklamak için önerilmiştir.
- Aile içi şiddet mağduru kadınlar, çaresizlik ve güçsüzlük duyguları yaşayabilir.

Şiddet Döngüsü

4. Sükûnet

Geçici sakinlik. Şiddet unutulmuş görünmektedir. Balayı evresine benzemektedir.

3. Barışma

Fail özür diler, bahaneler üretir, mağduru suçlayabilir, uyguladığı şiddeti inkâr edebilir veya şiddetin mağdurun iddia ettiği kadar kötü olmadığını iddia edebilir.

1. Gerilimin Oluşması

Gerilim ve iletişimin kopması. Mağdur korku ve endişe duyduğu için faili sakinleştirme ihtiyacını hisseder.

2. Şiddet

Sözel, duygusal, cinsel ve/veya fiziksel şiddet. Öfke, suçlama, tartışma. Tehdit, gözdağı, korkutma

SOSYAL/BİLİŞSEL ÖĞRENME
KURAMINA GÖRE;

SUÇLU:

Şiddet davranışını
göstererek rol model
olan herkes

Feminist Kuram

Feminist Kuram

- Feminist yaklaşım, ataerkil toplumlarda çocuklara ve kadınlara yönelik cinsel saldırganlığın erkek egemenliğinin bir unsuru olarak ortaya çıktığını ileri sürer.
- Feminizm, şiddetin en temel nedeni olarak, ekonomik, kültürel, cinsel ve ilişkisel üstünlüğü açıklayan güç ve erkek egemenliğini görür (Hyde-Nolan ve Juliao, 2012; Toffanin, 2011).

Hegemonik Erkeklik

- İktidarı elinde tutan erkeklerin sahip oldukları erkeklik imgesi (Sancar, 2011) veya erkeklerin kadınlar üzerinde sürdürülebilir ortak bir hâkimiyet kurmalarına izin veren uygulamalar ve davranış pratikleri olarak tanımlanan “**hegemonik erkeklik**” (Connell ve Messerschmidt, 2005) aynı zamanda cinsiyetler arası bir hiyerarşiye de işaret eder.

- Erkek şiddetinin bir nedeni de erkeklerin güçlü olma mücadeleleri ve gücünü kanıtlama erkekliği inşa sürecinde yaşadıkları “güçsüzlük” olarak ifade edilmektedir.
- Erkek bu yetersizliğini başkalarına dayatarak hafifletmeye çalışır; bu dayatmanın en sık karşılaşılan yolu sertliğe ve şiddete başvurmaktır.

- Feminist aile içi şiddet teorisyenleri, erkeğin kadın üstündeki baskınlığını ve kontrolünü ataerkil sistemin anahtar kavramı olarak ve aile içi şiddetin en geçerli açıklaması olarak görürler (Bograd, 1988; Dobash ve Dobash, 1992; Pence ve Paymar, 1993).

FEMİNİST KURAMINA GÖRE;

SUÇLU: Ataerkil yapı

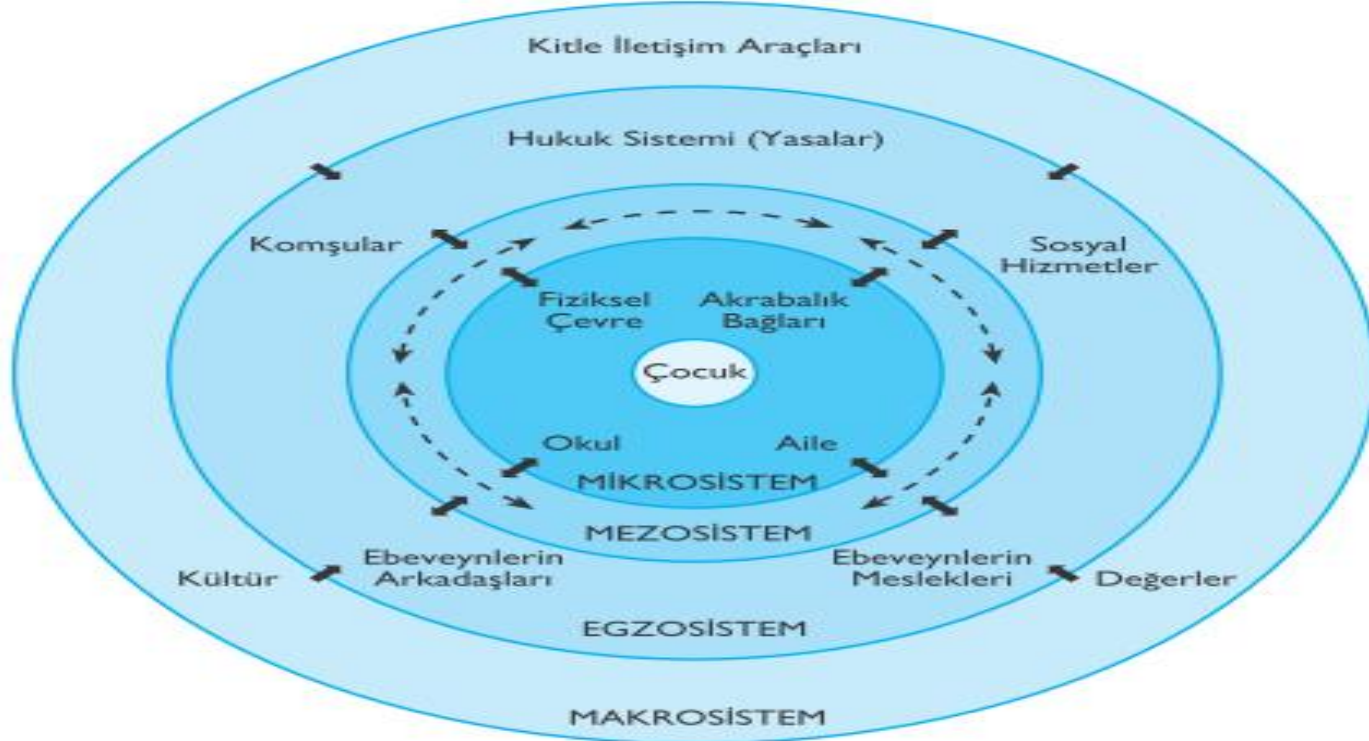

Ekolojik Sistem Modeli

- Ekolojik çevre, her biri bir sonraki içinde yer alan bir dizi iç içe geçmiş yapılar olarak düşünülmüştür.
- Ekolojik görüşe göre aile içi şiddetin nedenleri çok karmaşık ve içe içe geçmiştir

EKOLOJİK SİSTEM

Sosyal Ekolojik Model

- Heise (1998) tarafından geliştirilen sosyal ekolojik modelde şiddete neden olan risk faktörleri 4 düzeyde açıklanmaktadır.

Bireysel

İlişkisel

Toplumsal

Kültürel

EKOLOJİK SİSTEM KURAMINA
GÖRE;

SUÇLU: Herkes

Aile Sistem Yaklaşımları

- Bu yaklaşıma göre, bireyi etkileyen durumlar tüm aile sistemini etkilediği gibi; aile sistemini etkileyen durumlar her bir aile üyesini etkiler (Gladding, 2012).

Yayıma Kavramı

- Yayılma kavramına göre, birbirine bağı ilişkilerde, olumsuz giden bir ilişki (örn., anne-baba), diğerk ikili ilişkilere de olumsuz yansır (örn., anne-çocuk, baba-çocuk).
- Anne-baba ilişkisi diğerk tüm ilişkileri destekleyip düzenlediğı için (Erel ve Burman, 1995), anne-baba arasındaki anlaşmazlık ve stres, ebeveyn-çocuk ilişkisine de yansiyacaktır (Almedia, Wethington ve Chandler, 1999).

AİLE SİSTEM KURAMINA GÖRE;

SUÇLU:
Aile ve Geçmiş Aile
Kökleri

DİĞER YAKLAŞIMLAR

- Psikodinamik
- Bilişsel Davranışçı

Teşekkürler

Sorular?